

PEDAGOGY

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ БЕЗБАР'ЄРНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Нагорна О. В.

Україна, Кропивницький, Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_wos/31012020/6879

ARTICLE INFO

Received: 21 November 2019

Accepted: 15 January 2020

Published: 31 January 2020

KEYWORDS

technological culture, technological culture of a specialist, inclusive educational institution, components of technological culture.

ABSTRACT

Today, one of the priorities of the Ukrainian state policy in the field of education is the creation of a universal barrier-free environment, barrier-free education, which makes it impossible to ensure the full inclusion of children with special educational needs in the educational process. The current situation in the modern education system is characterized by processes of modernization in all its structural components in particular it concerns educational standards, educational programs, principles of interaction of participants of the educational process, principles of organization of the educational environment, etc. The basis of inclusive education is to take into account the individual characteristics of children, the diversity of their educational needs, opportunities, and interests. Therefore, there is a need to change working methods, forms and technologies.

Citation: Нагорна О. В. (2020) Zastosuvannia Tekhnolohii Inkluzyvnoi Osvity yak Zasib Stvorennia Bezbar'ernoho Navchannia Ditei z Osoblyvymy Osvitnimy Potrebamy. *International Academy Journal Web of Scholar*. 1(43). doi: 10.31435/rsglobal_wos/31012020/6879

Copyright: © 2020 Нагорна О. В. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Вступ. Сьогодні одним із пріоритетів української державної політики в галузі освіти є створення універсальної безбар'єрного середовища, безбар'єрної освіти, унеможливує забезпечення повноцінного «включення» дітей з особливими освітніми потребами в навчально-виховний процес.

Інклюзивна освіта – це визнання цінності відмінностей усіх дітей і їх здатності до навчання, яке здійснюється способом, який найбільш підходить певній дитині. Інклюзія як принцип організації освіти є соціально-педагогічним явищем. Відповідно, інклюзія спрямована не на зміни або виправлення конкретної дитини, а на адаптацію навчального та соціального середовища до можливостей цієї дитини [6].

Виклад основного матеріалу дослідження. Безбар'єрне середовище – комплекс заходів для забезпечення доступності та створення рівних можливостей для осіб з особливостями психофізичного розвитку в усіх галузях життя суспільства.

Безбар'єрним освітнім середовищем вважається доступне середовище для дітей з ООП, яке забезпечує доступ до освітніх ресурсів і спільного процесу їх навчання у загальноосвітніх школах.

Безбар'єрна освіта є основою розвитку інклюзивної практики в освітніх закладах, основна ідея якої полягає у відсутності будь-якої дискримінації учнів та створення спеціальних умов для дітей, які мають особливі освітні потреби. Кожна дитина гідна поваги, тому вона

може й повинна навчатися в загальноосвітній школі, а робота із створення комфортних умов навчання є важливим етапом для безбар'єрного отримання освіти.

Ситуація, яка складається в сучасній системі освіти, характеризується процесами модернізації у всіх її структурних компонентах, зокрема, це стосується освітніх стандартів, освітніх програм, принципів взаємодії учасників освітнього процесу, принципів організації освітнього середовища та ін. Основою інклюзивної освіти є врахування індивідуальних особливостей дітей, різноманітності їхніх освітніх потреб, можливостей, інтересів. У зв'язку з цим виникає потреба змінити методів, форм і технологій роботи [1].

Методика навчання осіб з ООП передбачає використання соціально-активних та рефлексивних методів навчання, технологій соціокультурної реабілітації, створення комфортного психологічного клімату в колективі. Нагальною є потреба забезпечення спеціальною матеріально-технічною базою навчання дітей із різними порушеннями (спеціальні посібники, обладнання), психолого-педагогічного супроводу дітей із вадами психофізичного розвитку. Необхідно створити адаптоване корекційно-розвивальне середовище навчання з модернізованими технологіями в системі навчання осіб в умовах інклюзивної практики [2].

Загалом, під освітньою технологією розуміємо «упорядкована система дій, виконання яких сприяє гарантованому досягненню педагогічних цілей». Незважаючи на різне розуміння терміна «педагогічна технологія», більшість фахівців об'єднують їх чотирма важливими положеннями:

1. Планування навчання й виховання для досягнення бажаного результату.
2. Програмування навчально-виховного процесу як послідовності дій учителя й учня.
3. Порівняння результатів навчання й виховання з результатом навчально-виховного процесу (моніторинг), також й під час підбиття підсумків.
4. Корекція результатів на будь-якому етапі навчально-виховного процесу.

Говорячи про технології інклюзивної освіти, ми розуміємо ті технології, які сприяють до створенню умов для якісної доступної освіти всіх без винятку дітей, тобто безбар'єрної освіти.

Виокремлюємо дві великі групи інклюзивних технологій: організаційні та педагогічні.

Організаційні технології пов'язані з етапами організації інклюзивного процесу:

- технології проектування й програмування;
- технології командної взаємодії вчителя і фахівців;
- технології організації структурованого, адаптованого й доступного середовища.

Основна ідея інклюзивної освіти – моніторинг усіх освітніх умов з урахуванням освітніх потреб і можливостей учасників освітнього процесу. За умови виявлення бар'єрів, що виникають для дітей в освітньому процесі, усі учасники залучаються в проектування змін, які створюють більш ефективні освітні умови. Проектування й програмування є необхідними технологіями для реалізації принципів інклюзивної освіти.

З-поміж *педагогічних технологій* можна виокремити ті, які можуть бути успішно використані в інклюзивній практиці вчителем на уроці. Класифікація їх здійснюється відповідно до завдань в організації спільної освіти дітей із різними освітніми потребами.

1. Технології, спрямовані на формування академічних компетенцій при спільній освіті дітей з різними освітніми потребами: технології диференційованого навчання, технології індивідуалізації освітнього процесу.

2. Технології корекції навчальних і поведінкових труднощів, що виникають у дітей в освітньому процесі.

3. Технології, спрямовані на формування соціальних (життєвих) компетенцій, зокрема прийняття, толерантності.

4. Технології оцінювання досягнень за інклюзивного підходу.

5. Технології, які індивідуалізують освітній процес.

Дотримуючись загальних правил і способів організації навчальної роботи на уроці, учитель інклюзивного класу повинен пам'ятати і враховувати особливості залучення в роботу дитини з тими чи тими особливостями пізнавальної діяльності, поведінки, комунікації.

Найчастіше такий учень може відставати від темпу всього класу, виконувати завдання на рівні, доступному йому, однак цей рівень не буде відповідати рівню освоєння змісту предмета його однокласниками. Самостійна робота дає найбільш широкі можливості для індивідуалізації навчання, оскільки завдання варіюються залежно від індивідуальних особливостей. Учитель

створює умови для того, щоб учень міг поставити цілі, сформулювати завдання, визначити шляхи розв'язання навчальних завдань, зміг оцінити результати своїх навчальних дій [3].

Такий процес індивідуалізації важливий як для дитини з ООП, так і для його нормотипових однолітків.

Існує низка факторів для реалізації диференційованого підходу до освітнього процесу:

– суперечності між традиційними колективними формами навчання та індивідуальним характером засвоєння навчального матеріалу;

– відмінності в готовності до засвоєння матеріалу;

– різний рівень інтересу учнів;

– необхідність подолання негативного ставлення до навчання та ін.

Технологія рівневої диференціації навчання пов'язана з рівнем засвоєння дітьми програмного матеріалу. У цій технології управління пізнавальною діяльністю відбувається навчання кожного учня відповідно до його індивідуальних можливостей і здібностей через систему малих груп.

Технологія функціональної диференціації – організація роботи в групах із розподілом функцій, коли кожна дитина працює на загальний результат, виконуючи своє завдання, при цьому дитині з особливими потребами в навчанні можна запропонувати допоміжні матеріали. Організація роботи в групі передбачає повне залучення дитини на через розуміння його можливостей. У такій групі хтось бере на себе функції лідера, хтось виконує певні завдання, хтось стежить за часом роботи. Основним критерієм ефективності групової роботи на уроці в інклюзивну класі стає орієнтація на успіх, узгодженість.

Технологія змішаної диференціації (модель зведених груп) – це об'єднана форма двох видів диференціації навчання (за інтересами і за рівнем розвитку).

Технології корекції навчальних і поведінкових труднощів, що виникають у дітей в освітньому процесі, є спеціальні логопедичні технології та технології спеціальної педагогіки, спрямовані на корекцію порушення, технології нейропсихологічного підходу в корекції навчальних труднощів, технології психолого-педагогічної системи формування та розвитку мовного слуху й мовного спілкування в дітей з порушеннями слуху, технології прикладного аналізу поведінки та ін.

Важливим результатом інклюзивної освіти є формування життєвих навичок. Можна виокремити такі технології, спрямовані на підвищення соціальної компетенції: навчання соціальним навичкам; формування соціальних навичок через наслідування, організація групових видів активності, зокрема ігрових [4].

Через правила, приклади, які показує вчитель, здійснюється пряме навчання соціальним навичкам. Прийняття правил дуже важливо для всіх дітей, однак воно повинно бути усвідомленим, пов'язаним з їх особистим досвідом. Обов'язково потрібно хвалити учнів за виконання правил.

Навчання через наслідування важливо для будь-якої дитини, але особливо воно важливо для навчання дітей із затримкою психічного розвитку, для дітей із розладами аутистичного спектру.

Отже, навчання не в однорідних, а гетерогенних групах більш ефективно. При організації групових видів активності (чергування, підготовка до свята, робота в навчальних групах) учитель:

– планує групову активність дітей, сприяє їх ефективній соціальній взаємодії;

– обирає учасників для групи, активізуючи їх;

– за потреби пропонує взаємодію.

У педагогіці виокремлюють соціоігрові технології. Цей вид заснований на театральних вправах, навчальних іграх, які розвивають вищі психічні функції. Завдяки названим технологіям діти з обмеженими можливостями здоров'я приймають умови загальноосвітньої школи. У процесі інклюзивної освіти предметом оцінки є досягнення освітніх результатів. Вибір форми поточного оцінювання визначається загальними та спеціальними цілями навчання, конкретними навчальними завданнями, метою отримання інформації. Разом із педагогом-психологом учитель продумує таку стратегію роботи з усім класом, за якої діти вчаться оцінювати не тільки результат, якість продукту вчення, а процес, ступінь докладених зусиль, активність, міру участі в груповій роботі [5].

Висновки. Отже, з огляду на сказане зазначимо, що значення інклюзивної освіти зростає. Метою освітніх організацій сьогодні є створення безбар'єрного освітнього середовища, модернізація впорядкованої системи дій, виконання яких гарантує досягнення педагогічних цілей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аніськин В. М. Технологічна культура майбутнього вчителя як категорія дидактики // Вісник ОДУ.-2003-№4.
2. Симоненко В.Д. Основи технологічної культури / В.Д. Симоненко. –М.: Вентана-Графф, 1998. – С.51.
3. Коваленко А.В. Технологічна культура майбутніх учителів іноземної мови / А.В. Коваленко // Вища освіта сьогодні. -2008. -№3.-С.75-79.
4. Лола В.Г. Генеза поняття “технологічна культура” //Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: Зб.наук.пр. - Київ-Запоріжжя: ЗОППО, 2002. - Вип.22. - С. 99-102.
5. Колупасева А.А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання / А.А. Колупасева, Л.О. Савчук – К.: «АТОПОЛ» – 2011. – 273 с.
6. Основи інклюзивної освіти: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. А. А. Колупасевої. – К. : А. С. К., 2012. – 308 с.